

Силабус дисципліни

Науково-дослідна робота

Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – 23 Соціальна робота
Спеціальність – 231 Соціальна робота
Освітньо-наукова програма «Соціальна робота та соціальна політика»

Рік навчання: 2, Семестр: 3
Кількість кредитів: 9
Мова викладання: українська

Керівник

ПІП д.психол.н., професор **Фурман Анатолій Васильович**

Контактна інформація anatoliy_furman@yahoo.com +380974427595

Кафедра психології та соціальної роботи

Адреса: м. Тернопіль б-р. Т. Шевченка, 9
Кабінет: 44 Телефон: 19-211#

Опис дисципліни

Практико зорієнтований курс «Науково-дослідна робота» покликаний сформуванню у магістрів соціальної роботи систему вмінь, навичок і компетентностей самостійно планувати, організовувати, здійснювати і фахово рефлексувати різні види, рівні, способи та засоби ефективного виконання науково-дослідної роботи у соціальній сфері сучасного інформаційного суспільства.

Авторська концепція курсу-практикуму охоплює чотири змістово-компетентнісні блоки діяльнісного вдосконалення науково-дослідницького вишколу кожного здобувача магістерського рівня професійної підготовки: а) спочатку висвітлюється й освоюється комплекс питань уможливлення науково-дослідної роботи у структурі соціально зорієнтованої діяльності; б) потім розглядається й опановується взаємозалежне оприявлення пізнавально-пошукової активності та науково-дослідної роботи в контексті канонічно здійснюваного психосоціального дослідження; в) далі описуються й опрацьовуються такі основні види й атрибутивні характеристики науково-дослідної роботи в соціальній сфері життєдіяльності, як методологічна, теоретична, науково-проектна, експериментальна; г) насамкінець упрозорується нормативний зміст та оволодіваються різноманітні організованості наукової звітності, щонайперше досвід підготовки, написання та оформлення відповідних текстів – наукових тез, доповідей, статей і власне кваліфікаційної роботи.

Структура дисципліни

Години (інд./срс)	Змістові блоки	Результати навчання	Завдання
6/12	Тема 1. Дослідно-пошукова робота як передумова зреалізування наукового підходу / способу пізнання світу.	Визначати зміст та обсяг понять «наука», «дослідження», «робота», «активність», «діяльність». Охарактеризувати засадничі складові та сутнісні ознаки наукового підходу, методу чи погляду на світ. Розуміннево досягнути науково-дослідну роботу як професійну діяльність, сферу пізнавальної творчості та	Виконання системи завдань наукового семінару-практикуму, обговорення відповідей,

		персоніфіковану вітакультурну реальність.	самостійна робота.
6/12	Тема 2. Форми та рівні здійснення науково-дослідної роботи у соціальному пізнанні та конструюванні.	Пропедевтично окреслити методологічну, теоретичну, проектну, методичну, експериментальну форми науково-дослідної роботи соціального працівника і щонайменше мислєдіяльно опрацювати чотири рівні втілення її у повсякдення: він загальнонаукового та окремих соціогуманітарних наукових вимірів зазначеної роботи до конкретно-тематичного і ситуаційного аспектів її здійснення.	Створення серії логіко-змістових мислєсхем за канонічними вимогами принципу кватерності (четвірності).
6/12	Тема 3. Система аналітико-пошукових методів наукового дослідження соціального спрямування.	Усвідомити й аргументувати сферні локації суспільного, у яких конструктивне застосування мають такі аналітико-пошукові методи науково-дослідної роботи: декомпозиції, порівняння, нормування, агрегування, аналогій, виключень, закономірності, мінімаксу, балансування, класифікації, ранжування, спроб, моделювання, суперечності, парадоксу, систематизації, екстраполяції, індукції та дедукції, ідеалізації, формалізації, фокусування, синтезу та ін.	Вибір найзмістовніших дефініцій кожного з наведених методів як оптимального набору визначень можливих способів науково-дослідної роботи в соціальній сфері.
6/12	Тема 4. Ускладнення дослідно-пошукової роботи за етапами взаємозумовленої генези науки і суспільної практики.	Осмыслити й особисто прийняти за аксіому неподільність науки (теорії, раціонального знання) і практики (роботи, діяльності, вчинення) суспільного повсякдення людей. Аргументовано висвітлити калейдоскоп безперервного перетворення теорії у практику і практики в теорію на трьох еволюційних рівнях їхнього розвитку: а) буденному: лженаука – диспрактика; б) фаховому: прикладна наука – професійна практика; в) мистецькому: фундаментальна наука – унікальна майстерна практика.	Презентації результатів виконаних індивідуальних завдань, їх наукове обговорення та рефлексивне оцінювання як продуктів конкретної соціально-зорієнтованої науково-дослідної роботи.
6/12	Тема 5. Поетапне планування науково-дослідної роботи за базовими параметрами соціального дослідження.	Охарактеризувати сутнісні інваріанти науково-дослідної роботи на початкових етапах здійснення будь-якого повноцінного соціального дослідження, а саме розкрити зміст таких його етапів: актуальність теми, наукова проблема, стан наукової розробки теми, мета, завдання, об'єкт, предмет, концептуальна ідея, гіпотеза, теоретична основа, методологічна оптика, методи, організація, наукова новизна і практичне значення дослідження.	Підготовка кожним здобувачем деталізованої програми власного кваліфікаційного (магістерського) дослідження та її відкрита презентація із визначенням змісту інтелектуальної роботи на основних етапах психо-соціального пошукування.

6/12	Тема 6. Науково-дослідна робота на етапах теоретизації предмета соціального дослідження і його методологічного обґрунтування.	Обґрунтувати зміст процедур, дій та особливостей здійснення науково-дослідної роботи на етапі теоретичного пошуку, тобто під час того надважливого періоду розгортання соціально-політичного аналізу, коли відбувається теоретизація предмета пошуку, створюється відповідна ідеальна його модель, котра далі підлягає методологічно аргументованому підтвердженню або запереченню.	Сформулювати у розрізненому, хоча й у взаємодоповнювальному, вигляді теоретичну основу і методологічну оптику авторського соціально-політичного (магістерського) дослідження.
6/12	Тема 7. Науково-дослідна робота на етапі емпіричного вивчення сутності окремого соціального предмета.	Опріявнити та описати етапи, зміст, процедури, хід-перебіг та інші особливості науково-дослідної роботи під час проведення емпіричної частини повноцінного соціального дослідження, а також вказати на переваги і можливі недоліки отриманої емпіричної моделі окремого людиновимірного упредметнення, зазначивши повноту чи перспективність її апробації.	Презентація кожним здобувачем результатів емпіричного дослідження об'єкта і предмета соціального вивчення із зосередженням уваги на компетентності здійснюваної науково-дослідної роботи.
6/12	Тема 8. Науково-дослідна робота на етапі системного аналізу отриманих результатів емпіричного дослідження та формулювання висновків.	Організація наукової дискусії на предмет рефлексії здобувачами продуктивності власного емпіричного пошуку і здійсненої науково-дослідної роботи загалом й, зокрема, конструктивне обговорення отриманих кожним параметрів, індикаторів, показників та інших кількісних даних та якісних характеристик в напрямку обґрунтування або спростування раніше прийнятої концепції / гіпотези соціального дослідження.	Підготовка і демонстрація здобувачами фаху «соціальна робота» презентації результатів власного емпіричного дослідження у вигляді рисунків, таблиць, графіків.
6/12	Тема 9. Методологічна робота, її ознаки, схеми та пояснювальні функції.	Розкрити нормативний зміст шести атрибутивних ознак методологічної роботи, а саме її суть (створення моделей, приписів, проєктів, технологій), універсальність (поєднання, нормування, критики, дослідження, проєктування), інтегрування / синтез різних знань, подвійність методологічного знання (про мислення і діяльність і водночас про їх об'єкти), множинність позицій (відносно об'єкта, його упредметнення, різних систем кодування інформації), нарешті її роль як засобу розвитку методологічного мислення.	Виконання комплексу тренінгових завдань на розмежування методологічної роботи від теоретичної, методичної, епістемологічної, пізнавальної, інформаційної.
6/12	Тема 10. Теоретична робота і системна характеристика її ознак.	Аргументувати шість ключових ознак теоретичної роботи, а саме прийняття наукового підходу як способу раціонального пізнання світу, виокремлення із пізнавальної реальності ідеального об'єкта, упредметнення цього об'єкта, відшукування адекватного предмету методу	Перевірка здобутого кожним магістром теоретичного знання за темою своєї

		пізнання його сутності, впорядкування раціональних знань у систему (передусім у концепцію, теорію, парадигму), емпіричне і суто експериментальне підтвердження вірогідності теоретичних побудов досліджуваного об'єкта.	кваліфікаційної роботи на істинність експериментальним шляхом, тобто на його відповідність ідеальному об'єкту соціального пізнання / конструювання.
6/12	Тема 11. Наукова проектна робота і системна характеристика її ознак.	Висвітлити шість засадничих ознак науково-проектної роботи: а) її суть полягає у створенні реальних проєктів; б) проєктування узасаднюється на методології мислєдїяльностї; в) має місце конкретна реалїзаційна подвійність у використанні методологічних і методичних знань; г) отримуване наукове проєктне знання характеризується потрійністю – теоретичне, практичне і про діяльність та мислення; д) ця робота пов'язана з освоєнням варіативного поля реалїзацій як каналів проєктування, так і самих наукових проєктів; е) інтеграція проєктного знання відбувається за схемами конструювання майбутнього.	Створення кожним здобувачем науково обґрунтованого і практично реалізованого соціального проєкту на актуальну тему українського сьогодення за універсальною структурно-логічною схемою та його публічний захист.
6/12	Тема 12. Експериментальна робота і системна характеристика її сутнісних ознак.	Описати та сприяти діяльному опануванню шестиатрибутивним набором здійснення експериментальної роботи в лоні науково-дослідної діяльності: створення особливих (штучних) умов для проведення дослідження, емпірична перевірка теоретичної концепції на істинність / адекватність, відмінна від буденного пізнання техніка експериментування, побудова емпірично обґрунтованої онтологічної картини певного складного соціального об'єкта, продукування в експериментальній ситуації узагальненого знання, поєднання конкретних експериментальних фактів і незалежних від експериментатора знань про соціальний об'єкт.	Виконання здобувачами серії експериментальних завдань, спрямованих на емпіричне підтвердження істинності чи помилковості у розвитку або функціонуванні численних ідеалізованих об'єктів соціально-політичної реальності різних країн.
6/12	Тема 13. Науковий текст, його різновиди, структура, стилістика.	Поінформувати здобувачів про основні види наукового тексту, а саме про оглядовий аналітичний, описовий, методологічний, науково-проектний, методичний, узагальнювальний інваріанти друкованого наукового продукту; охарактеризувати структурні складові та стилістику канонічного наукового тексту: вступ, теоретична частина, методологія і методи, емпірична частина, узагальнення і висновки.	Рефлексивна аналітична робота здобувачів із різними науковими текстами, відкрите аргументоване звітування про їх видову приналежність, структурну побудову і стилістику.

6/12	Тема 14. Науково-дослідна робота над написанням наукових тез, доповідей, статей, кваліфікаційної роботи.	Висвітлити найпоширеніші в науковій сфері форми і способи звітування, зосередивши дослідницьку свідомість на основних видах наукових публікацій (тези, стаття, брошура, монографія), а також алгоритмізувати процес підготовки тез як підсумковий етап виконання здобувачем завдань власного кваліфікаційного (магістерського) дослідження.	Обґрунтування ідеї і назви наукової публікації за темою своєї кваліфікаційної роботи, складання плану тез, підбір для цього ново-напрацьованого матеріалу і власне написання самого авторського тексту.
6/12	Тема 15. Нормативні вимоги до оформлення наукових публікацій.	Вивчити затверджені вченою радою університету вимоги до оформлення кваліфікаційної (магістерської) роботи та до наукових публікацій, які виконуються за її результатами; мати уявлення про наукове і літературне редагування україномовних текстів, про внесення коректурних правок до нього і про тонкощі публічної презентації здобутого психосоціального знання під час захисту магістерської роботи.	Кількаетапна науково-дослідна робота із створеними самим здобувачем текстами: у чернетці, начисто, перша і друга наукові редакції, літературна перевірка, коректура і максимальне поліпшення змісту викладеного.

Літературні джерела

Основна література

1. Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів : монографія / О. І. Бульвінська, Н. О. Дівінська, Н. О. Дяченко та ін.; за ред. О. Г. Ярошенко. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. 178 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. Київ: Кондор, 2009. 205 с.
3. Методика організації науково-дослідної роботи: навчальний посібник / Г. І. Артемчук, В. М. Курило, П. М. Кочерган. Київ: Форум, 2000. 271 с.
4. Методологія науково-дослідницької діяльності: навчальне видання / уклад. Т. А. Роїк. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 56 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ, 2003. 116 с.
7. Стандарт Національної академії наук України. Організація і проведення науково-дослідних робіт СОУ НАН 73.1-001:2011: видання офіційне. Київ: НАН України, 2011. 28 с.
8. Султанова Л. Ю. Формування готовності студентів психолого-педагогічних факультетів до науково-дослідної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2007. 168 с.
9. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів: практичний посібник / В. Майборода, О. Ярошенко, Ю. Скиба; за ред. О. Ярошенко. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 174 с. URL: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/biblioteka.html>.

10. Фурман А. В. Соціальні і соціологічні дослідження: подібність, відмінність, учинкова організація. *Вітакультурний плин: методологічний альманах*. 2021. Модуль 22. С. 4-14.
11. Фурман А. В., Дубно А. В. Психодіагностична компетентність соціального працівника: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 102 с.
12. Фурман А. В., Підгурська М. В. Історія соціальної роботи: підручник. Київ: Академія, 2018. 160 с.
13. Фурман О. Є. Взаємоспричинення парадигм, стратегій, класів і методів соціально-психологічного впливу. *Психологія і суспільство*. 2019. №2. С. 44-65.
14. Фурман О. Є., Шафранський В. В., Гірняк Г. С. Міжособове спілкування і вплив як осереддя та інструмент соціально-психологічної роботи. *Психологія і суспільство*. 2022. №2. С. 83-96.
15. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Київ: Знання, 2008. 310 с.
16. Яремчук В. Основи науково-дослідної роботи студентів: навчальний посібник. Острог: НУ «Острозька академія», 2012. 56 с.

Додаткова література

17. Варавва І. М. Особливості науково-дослідницької діяльності студентів як суб'єктів вищої освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. №52. Р. 247-250. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5309>
18. Верба В. А. Формування нової концепції організації науково-дослідної роботи викладачів і студентів. URL: <http://conference.spkneu.org/2012/11/formuvannya-novoyi-kontseptsiyi-organiza>.
19. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М., Ковальчук Л. І. Основи наукових досліджень у галузі педагогіки: підручник. Тернопіль: Крок, 2017. 340 с.
20. Галіцан О. А., Койчева Т. І., Осипова Т. Ю. Роль науково-дослідницької діяльності майбутніх учителів у професійній підготовці. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 66. С. 110-113.
21. Головова М. М., Єрмак Ю. І. Організація науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2021. № 2(1). С. 117-123. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-2-18>.
22. Гордій Н. М. Організація науково-дослідної роботи студентів ВНЗ. URL: http://rusnauka.com/3_SND_2010/Pedagogica/58239.doc.htm.
23. Горкуненко П. П. Підготовка студентів педагогічного коледжу до науково-дослідної роботи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2007. 265 с.
24. Дикий Я. О. Психосоціальне деталювання як методологічна процедура. *Психологія і суспільство*. 2023. №2. С. 75-83.
25. Житомирська Т.М. Формування дослідницької компетентності викладачів у освітній діяльності закладів освіти. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 58. Том 1. 2023. С. 141-144. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/58/part_1/29.pdf
26. Загальна соціологія: хрестоматія / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. Київ : Ліра-К, 2020. 354 с.
27. Микитюк А. М. Теорія і практика організації науково-дослідної роботи у вищих закладах освіти України в ХІХ ст. : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Київ, 2004. 42 с.
28. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект). Харків: ОВС, 2001. 256 с.
29. Оліяр М. П., Русин Г. А., Червінська І. Б. Основи науково-педагогічних досліджень (модульно-рейтинговий підхід). Івано-Франківськ: НАІР, 2013. 214 с.
30. Основи науково-педагогічних досліджень : навчальний посібник / І. Аносов та ін. Мелітополь, 2015. 218 с.
31. Пехота О.М., Єрмакова І.П. Основи педагогічних досліджень. Київ: Знання, 2013. 287 с.
32. Прошкін В.В. Організаційна структура науково-дослідної роботи студентів. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN9/10pvnrs.pdf>.
33. Розлуцька Г. М., Русин Г. А. Організація науково-дослідницької діяльності здобувачів магістерських програм в умовах війни. *Освітні обрії*. 2022. №1 (54). С. 137-140.

34. Саяпіна С., Кривошея Н., Кривошея Д. Формування дослідницької компетентності майбутніх викладачів у закладі вищої освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2024. № 2(106). С. 7-16.

35. Сенча І.А. Педагогічні умови формування дослідницької культури майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Одеса, 2008. 20 с.

36. Федорчук В. Формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів в процесі вивчення методики наукових досліджень. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. № 21(1). С. 117-125.

37. Ягоднікова В. Організація науково-дослідницької діяльності як чинник формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2024. № 1 (29). С. 126-131. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.1\(29\).2024.305106](https://doi.org/10.31499/2307-4914.1(29).2024.305106)

38. Dawson C. 100 Activities for Teaching Research Ethics and Integrity. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd, 2022. 376 s.

39. Dawson C. Research Methods Made Simple: Stories, Games & Puzzles to Help You Understand. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd, 2024. 312 s.

40. Furman A. V. Rybina N. V. Value-conceptual sphere and self-efficacy of professionals in the socionomic field. *Психологія і суспільство*. 2024. №2. С. 135-146.

41. Jha A. Social Research Methodology: Qualitative and Quantitative Designs. Milton Park: Taylor & Francis, 2023. 376 p.

42. Studdon J. Scientific Method: How Science Works, Fails to Work, and Pretends to Work. Milton Park: Taylor & Francis, 2024. 210 p.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися встановлених дедлайнів. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, платформа Moodle).

- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із адміністрацією.

Оцінювання

Остаточна оцінка за дисципліну розраховується наступним чином:

№ п/п	Види оцінювання	% від остаточної оцінки
1	Оцінка за виконання системи індивідуальних завдань	60
2	Підсумковий захист виконаних індивідуальних завдань	40

Шкала оцінювання студентів:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)